

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Den Haag, 21 november 2025
dossiernummer: 207266
uw kenmerk: n.v.t.
telefoonnummer: +31 (0)6 - 21 556 658
e-mail: e.trinthamer@advocatenorde.nl

Betreft: Advocatuur in de democratische rechtsstaat

Geachte heer Van Haersma Buma,

De Nederlandse orde van advocaten (NOvA) ziet het als publiekrechtelijke beroepsorganisatie als haar verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een sterke en betrouwbare rechtsstaat. Dit doen wij door het stellen van normen voor de advocatuur, het bevorderen van kwaliteit en integriteit, het bieden van opleidingen en ondersteuning aan advocaten, en door actief bij te dragen aan wetgevingsprocessen en maatschappelijke discussies over onze democratische rechtsstaat. In het eindverslag van verkenner Koolmees wordt het belang van stabiel bestuur en voorspelbaar beleid benadrukt. Alleen zo ontstaat het brede draagvlak dat nodig is om maatschappelijke uitdagingen effectief aan te pakken. De NOvA onderschrijft deze visie en biedt aan om in het formatieproces een actieve en constructieve partner te zijn.

Een goed functionerende rechtsstaat vraagt om:

- **Toegang tot het recht voor iedereen**
- **Goede en integere juridische dienstverlening**
- **Betrouwbare overheid en wetgeving die werkt in de praktijk**

Wij willen hierover graag met de formerende partijen in gesprek. Hieronder lichten wij drie thema's toe die volgens ons essentieel zijn voor een ambitieuze kabinetsagenda. Hierbij benadrukken wij een aantal lopende initiatieven en voornemens waarbij de NOvA en de advocatuur volgens ons van toegevoegde waarde zijn.

1. Toegang tot het recht: fundament van de democratische rechtsstaat

Het oplossen van geschillen is meer dan toegang tot een onafhankelijke rechter. Burgers en bedrijven moeten bewust zijn van hun juridische positie, hun rechten kunnen effectueren én de rechten van anderen respecteren. Een toegankelijke, onafhankelijke en weerbare advocatuur met een waarborg voor vertrouwelijkheid is daarbij cruciaal.

Bezoekadres
Prinses Beatrixlaan 5
2595 AK Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35
Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag
www.advocatenorde.nl

De realiteit: het aantal sociaal advocaten daalt sinds 2014, terwijl de vraag groeit. Ruim een derde van de bevolking is aangewezen op een sociaal advocaat voor juridische bijstand. In ongeveer 60% van de zaken, waarin de rechtzoekende door een sociaal advocaat wordt bijgestaan, is de wederpartij de overheid. In steeds meer delen van Nederland blijven kwetsbare rechtzoekenden verstoken van tijdige rechtsbijstand vanwege de afwezigheid van een sociaal advocaat. De NOvA zet hier samen met alle betrokkenen de schouders onder en draagt actief bij met maatregelen voor de korte en langere termijn om de sociale advocatuur op peil te krijgen, te versterken en het steeds grotere tekort in te dammen. Voorbeelden:

- **Verkenning van samenwerkingsmogelijkheden** met advocatenkantoren en maatschappelijke organisaties om de sociale advocatuur te versterken.
- **Aanpak door middel van concrete projecten**, zoals het *sociaal advocatenkantoor van de toekomst* en het actief promoten van de sociale advocatuur bij rechtenstudenten aan Nederlandse universiteiten.
- **Aandacht voor de aanbevelingen van de Commissie Van der Meer II**, waarbij de voorgestelde financiële stimulans voor samenwerkingsverbanden als essentieel onderdeel geldt voor een toekomstbestendige sociale advocatuur.
- **Een a-politieke begroting**, waarbij de financiering van rechtsbijstand niet afhankelijk is van politieke keuzes of wisselende beleidsprioriteiten, maar gebaseerd wordt op objectieve criteria zoals de daadwerkelijke behoefte en toegang tot recht, zodat de continuïteit en onafhankelijkheid van het stelsel gewaarborgd blijven.
- **Gedifferentieerde financiële bijdrage binnen de balie**: sinds 2025 betalen advocaten naar draagkracht.

2. Goede en integere juridische dienstverlening: van toegevoegde waarde voor maatschappelijke stabiliteit en economische groei

Een sterke juridische infrastructuur draagt bij aan maatschappelijke stabiliteit en economische groei, hetgeen bijdraagt aan nationaal en internationaal vertrouwen in onze rechtsstaat. Kwalitatief goede rechtsbijstand vraagt allereerst om stevige randvoorwaarden.

- **Een Onafhankelijke Toezichthouder Advocatuur (OTA)**: draagt bij aan een kwalitatief stevige en integere advocatuur die aantrekkelijk is voor burgers én bedrijven. De NOvA zal zich hier ook de komende periode sterk voor blijven maken en wijst op het belang van een spoedige invoering van de OTA in afstemming met de werkzaamheden van de lokale deken.
- **Waarborgen voor een onafhankelijke uitoefening van het beroep van advocaat met garanties voor vertrouwelijkheid**: de NOvA wijst hierbij op het belang van het Europese verdrag van de Raad van Europa ter bescherming van het beroep van advocaat. Dit verdrag versterkt de waarborgen voor een onafhankelijke en veilige uitoefening van het beroep dat steeds meer onder druk is komen te staan. Wij roepen op tot een snelle ratificatie door Nederland.

- **Een gedegen beroepsopleiding**, die jaarlijks rond de 1.100 advocaten opleidt met als doel de kwaliteit en onafhankelijkheid van de advocatuur te waarborgen.

Toegevoegde waarde van kwaliteit:

Vanuit onze kernwaarden: onafhankelijkheid, partijdigheid, deskundigheid, integriteit en vertrouwelijkheid dragen wij bij aan een efficiënte en kwalitatief goede rechtsbedeling. Advocaten dienen het publieke belang via het behartigen van het partijbelang. Zij hebben de eed/belofte afgelegd en zijn tuchtrechtelijk aanspreekbaar op de naleving van de kernwaarden. Hiermee onderscheiden zij zich van andere juridische dienstverleners.

- **Benut onze expertise voor een goede en efficiënte rechtsbedeling:** advocaten weten door hun dagelijkse praktijk waar knelpunten zitten. Maak gebruik van deze kennis om procedures te stroomlijnen, bijvoorbeeld bij asielzaken en vergunningverlening rondom de woningbouw en de stikstofproblematiek.
- **Zie de advocatuur als kritische partner** bij onder meer de afhandeling van schade rond toeslagen, aardgas- en mijnbouwschade.
- **Betrek ons bij innovatie en digitalisering bij rechtsbescherming:** de NOvA denkt graag mee over innovatieve oplossingen om de toegang tot het recht en de efficiëntie van rechtsprocessen te vergroten met aandacht voor grondrechten en wettelijke waarborgen. Belangrijke aspecten zijn onder meer een veilige, weerbare digitale infrastructuur en AI-tools die zodanig zijn ontworpen dat onder meer vertrouwelijkheid van gegevens gewaarborgd is.

3. Betrouwbare overheid en wetgeving die werkt: voorkomt wantrouwen en verhoogt maatschappelijk draagvlak

Advocaten signaleren dagelijks knelpunten in wet- en regelgeving. De NOvA beschikt over 17 wetgevingsadviescommissies die wetsvoorstellen toetsen op rechtsstatelijkheid en uitvoerbaarheid. Recent adviseerden wij onder meer over:

- Uitvoerings- en implementatiewet asiel- en migratiepact 2025
- Wet verbetermaatregelen toeslagen
- Wijziging Woningwet (prestatieafspraken 2025–2035)

Door praktijkervaring kan de advocatuur bijdragen aan voorspelbare en uitvoerbare wetgeving, wat niet alleen het maatschappelijk draagvlak voor wet- en regelgeving, maar ook de efficiëntie van rechtsbedeling versterkt. Wij willen deze expertise inzetten om samen met politiek en overheid te werken aan een rechtvaardige rechtsorde.

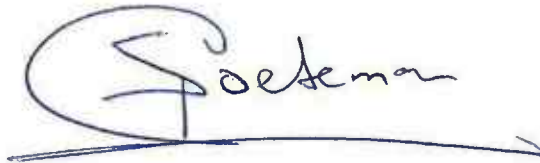
Onze boodschap is helder: een sterke rechtsstaat vraagt om vertrouwen en samenwerking. Met meer dan 19.000 advocaten en een veelvoud aan rechtzoekenden vertegenwoordigen wij een cruciale schakel in het waarborgen van rechtsbescherming.

Graag treden wij met u en de formerende partijen in gesprek om het gezamenlijk belang van de democratische rechtsstaat en de positie van de burger daarbinnen, die rechtsbescherming van de overheid geniet, te waarborgen en waar mogelijk te versterken.

Met vriendelijke groet,

Sanne van Oers
algemeen deken

Jeroen Soeteman
algemeen deken